

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

Articulus III. De peccato mortali, & veniali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

domorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est: de oppressione pauperum, Exod. 22. v. 23. Vidua, & pupillo non nocebitis, si laferitis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum: de mercede defraudata Deut. 24. à v. 14. non negabis mercedem indigentis, sed reddes ei eadem die pretium laboris, ne clamet contra te ad dominum.

693. Quinto dividitur peccatum penes objectum, circa quod committitur, specialiter contra DEUM, proximum, & se ipsum. Omne peccatum generaliter est contra DEUM, specialiter autem id, quod opponitur virtutibus Theologicis, & Religioni ut blasphemia, Sacrilegium cum cæteris peccatis adversus primam tabulam. Contra proximum sunt ea, quæ opponuntur virtutibus ordinantibus hominem ad alterum, proinde peccata secundæ tabulæ opposita charitati proximi, & Justitiæ. Contra se

ipsum sunt peccata, quæ opponuntur temperantiæ, & reliquis virtutibus ordinatis ad ipsum operantem ut fortitudini &c. sexto dividitur in carnalia, & spiritualia ex 2. ad Cor. 7. *Emundemus nos ob omni inquinamento carnis, & Spiritus.* Hæc divisio dupliciter potest intelligi. Primo, quod carnalia sint circa objecta sensibilia, Spiritualia autem circa Spiritualia. Secundo, ut carnalia dicantur, quorum objectum est carnis delectatio, ut gula, ebrietas, luxuria, Spiritualia vero, quorum objectum est quid distinctum à delectatione Corporea, unde ex septem capitalibus in hac secunda acceptione duo solum sunt carnalia, luxuria, & gula, cætera quinque sunt Spiritualia; proinde in hoc sensu etiam furtum &c. est reponendum inter Spiritualia è contra juxta primam acceptionem est reponendum inter Carnalia.

* *

*

A R T I C V L V S II.

De Peccato Mortali, & Veniali.

§. I.

Quale sit discrimen inter mortale, & veniale.

694. **P**eccatum veniale tripliciter dici potest. Primo, ab eventu veniæ, quam defacto consequitur, hoc sensu omnia mortalia prædestinatorum, & multa reproborum possunt dici venialia. Secundo etsi mortale sit,

fit, quia tamen processit ex causa dimi-
nuente e. g. ex ignorantia, aut infirmi-
tate, tale enim aliquo modo censetur veni-
dignum, hoc sensu communiter intelli-
gitur illud 1. ad Timoth. 1. *Misericor-
diam consecutus sum, quia ignorans
feci.* Tertio, proprie dicitur, quod
quantum est ex se veniam non excludit,
nec amicitiam cum DEO resolvit, nec
punibile sit æternum, mortale vero est,
quod ex se veniam non meretur, sed pœ-
nam æternam. Procedit quæstio in hac
ultima acceptione.

Est de fide definita in Trid. S. 6. can.
25. contra Luther. & Calvin. non omnia
opera hominum esse perniciofa ad salu-
tem, aut inquinamenta ut scribit Calvin.
lib. 3. *Inst. c. 12. §. 4.* Contra hos pug-
nant omnia scripturæ loca, in quibus ope-
ribus justorum promittitur corona, mer-
ces, bravium ut *Matth. 25. vers. 53.*
&c.

Item est de fide non omnia peccata
hominum esse mortalia contra sectarios
inter se tamen discordes, de quibus con-
sule Adamum Burghaber *Theolog. Po-
lem. Controv. 61. n. 16.*

Fides ergo Catholica est quædam
esse peccata mortalia quædam venialia
juxta Trid. S. 6. can. 11. ex 1. ad Cor. 3.
vers. 15. ubi dicitur, quædam peccata
igne punienda, salvâ tamen æterna salu-
te: *Si cujus inquit opus arserit* (nempe
in judicio DEI) *detrimetum parietur,*
(id est punietur) *ipse vero salvus erit.*
Luc. 6. vers. 41. quædam peccata com-
parantur festucis, quæ sunt res levissimæ,
quædam trabi: & *Matth. 23. vers. 24.*
quædam culicibus, & quædam camelis:
& *Prov. 5. vers. 26. in die septies ca-*

dit justus: non mortaliter, ergo leviter:
unde de expiatione venialium loquitur
Christus *Matth. 5. vers. 2. non exies
inde, donec reddas usque ad ultimum
quadrantem.*

Hæc assertio est vera etiam de pec-
catis infidelium ex *Can. 7. cit. Trid.* dam-
nantis asserentes omnia opera ante justi-
ficationem vere esse peccata, & mereri
odium DEI.

Ratio etiam est, quod infidelibus
ob minus perfectam cognitionem minùs
imputentur ad culpam, quam fidelibus. Ac-
cedit Propositio 8. ab Alex. VIII. damnata:
*Necesse est infidelem in omni opere pec-
care.*

695. Certum etiam est nunc apud
Catholicos mortalia à venialibus distingui
ex natura rei contra Gerson. Almainum,
Bajum refundentes distinctionem in mi-
sericordiam DEI quædam peccata nolentis
punire æternum: unde est damnata à
Pio V. & Greg. XIII. propositio Baij ista:
*Nullum est peccatum ex natura sua
veniale, sed omne peccatum meretur
pœnam æternam.* Ratio, quod in hu-
manis amicitiam non dissolvat ex natura
rei quævis actio displicens, ergo nec in-
ter DEUM, & hominem. His pramif-
sis.

Dico differentiam peccati mortalis
à veniali sitam esse formaliter in hoc, quod
mortale sit perfecte libera transgressio
præcepti divini graviter obligantis forma-
liter, vel fundamentaliter, veniale vero
leviter obligantis, ita Arriaga 1. 2. D. 48.
S. 2. num. 8. dixi *formaliter, vel
fundamentaliter,* quia etsi defacto
omne peccatum etiam ex illis, quæ sunt
essentia-

essentialiter talia; sit formaliter prohibitorium, id tamen non esse essentialiter peccatum ut sic, siquidem quaedam mortalia sunt mortalia ante omnem legem DEI positivam simpliciter prohibentem, aut indicantem, seu judicatoriam, hujus nomine venit iudicium, quo DEUS, aut creatura enuntiat hunc actum esse malum, unde præsупponit malitiam in actu, eamque præsупpositam indicat, & ideo non est simpliciter lex inducens obligationem, sed est duntaxat lex *quo*, id est cognitio proponens difformitatem actus, quam habet cum natura rationali ut tali, quæ natura est lex naturalis per dicenda in *Dissert. de Legibus*. Dicta difformitas in actibus essentialiter malis e. g. in odio DEI, &c. antecedens tam legem prohibentem, quam judicantem ex se præbet fundamentum, ut prohibeatur formaliter, ideo etiam talis difformitas est contra legem DEI fundamentalem, cætera vero peccata, quæ non sunt intrinsicè talia, sunt contra legem DEI formalem.

Ratio nunc conclusionis est, quod per *num. 688*. peccatum ut sic Theologicè sit libera præcepti divini transgressio, ergo Theologicum mortale est transgressio perfectè libera præcepti divini formaliter, aut fundamentaliter obligantis graviter, veniale vero leviter obligantis.

696. Esparza mortale definit, quod sit aversio ab ultimo fine, aut quod sit gravis offensa DEI. Vasq. 1. 2. D. 143. *num. 6. c. 4.* ex S. Th. quod tollat ordinem ad ultimum finem, hoc est conjunctionem cum fine ultimo, illa autem sit vita animæ nostræ sita in gratia, & charitate, proinde tollat vitam animæ, ècon-

tra veniale tollat ordinem non necessarium, sed utilem, & congruum ad media conservato semper ordine ad finem. Tannerus post Vasq. *num. 10.* quod mortale constituat finem ultimum in creatura, secus veniale, hic etiam ponit *num. 11.* hanc differentiam, quod mortale mereatur pœnam æternam, veniale vero temporalem.

Verum nostra differentia est præferenda, quia restat danda ratio cur mortale sit aversio à fine ultimo? cur tollat ordinem ad eundem? cur mereatur pœnam æternam, melior autem non sit dabilis assignata à nobis.

Tanneri differentia, si velit, quod formaliter & expresse constituat finem ultimum non est verum, quia tamen secundum omnes Theologos contra Adriam. Quisque mortaliter peccans constituit in creatura suum finem ultimum, id subsistit dupliciter: primo interpretative, ac moraliter, id est, secundum æstimationem hominum perinde se gerit, ac si alium finem ultimum non haberet. Secundò æquivalenter, ac virtualiter, quia perversè amando creaturam præfert illam DEO, qui cum eminenter sit omnia, sequitur creaturam amatam præferri virtualiter omnibus creaturis alijs, dum ex amore creaturæ negligitur amicitia DEI, ita communis apud Præposit.

697. Quarit Pal. *to. 1. tr. 2. D. 2. p. 5. num. 2.* an veniale ad tempus mereatur privationem gloriæ, seu visionis divinæ. Aliqui negant, quia non meretur etiam ad tempus privationem gratiæ, in qua cum fundetur jus ad gloriæ, nequit mereri privationem gloriæ. Ipse affirmat cum alijs, quia quamdiu existit.

Venia-

Veniale est indignus gloriæ, ac punibilis pœnâ justâ, talis est privatio gloriæ ad tempus, aliàs injuste negaret DEUS gloriâ animabus in purgatorio.

Hæc opinio est præferenda. Argu-

mentum oppositæ solvitur, quod veniale mereatur dispositionem ad gratiæ privationem, hoc autem sufficit, ut puniatur carentiâ gloriæ non datæ, sed datæ ad tempus.

§. II.

Quotuplex sit mortale: de prærequisitis ad illud, & modo id dignoscendi.

698. **M**ortale est aliud ex genere suo, aliud ex accidente: hoc dicitur, dum actus ex genere suo levis, aut indifferens evadit mortalis ob circumstantiam accidentalem, de qua infra. Mortale ex genere est, quod ex proprio suo objecto sine malitia speciei alterius est tale, & huic congruit definitio adducta num. 695. Est autem duplex, unum est mortale ex solo præcepto positivo, qualia sunt omnia, quæ ideo sunt mortalia, quia sunt graviter prohibita lege positivâ divinâ, aut humanâ, ut violatio jejuniij, omissio missæ, &c. alterum, quod independentè à lege positiva ex malitia sua essentiali graviter dissonat cum natura rationali ut tali ut odium DEI, perjuriû, &c.

Magis Theologicè potest mortale ex genere suo tale definiri cum Haunold. esse illud, cujus levis prohibitio non sufficit ad præcavenda damna, quæ sequerentur, si non esset graviter prohibita, sic pollutio, fornicatio, furtum &c. nisi essent graviter prohibita, homines non
R. P. Karch. Diss.

arcerentur ab eorum commissione. E-contrâ veniale ex genere est, ad quod cavendum sufficit levis prohibitio.

699. Quæres primo, quæ conditiones necessariae ad peccatum mortale ex genere suo tale. Respondeo ex consensu omnium tria requiri plenam advertentiam, consensum plenum, seu perfectum, ac materiam de se gravem. Ratio quod peccatum mortale graviter repugnet charitati divinæ, sed nequit graviter repugnare sine his tribus graviter repugnaret, vilesceret amicitia DEI, & practicè esset inæstimabilis, quia foret moraliter obtentu impossibilis, cum moraliter sit impossibile non habere semiplenam advertentiam, consensum imperfectum in materijs passim occurrentibus, ergo si quodvis objectum malum esset graviter prohibita, aut sufficeret imperfecta deliberatio, & consensus imperfectus, moraliter esset impossibilis amicitia cum DEO

Circa advertentiam constat ex num. 263. & seq. non sufficere interpretati-

tativam sitam in eo, quod quis teneatur advertere, etsi actu non advertat, sed esse necessariam actualem de malitia.

Dices cum Soarez 1. 2. D. 4. §. 3. si requiritur actualis, rudes vix unquam peccarent quia vix unquam se reflectunt super suas operationes, utrum sint honestæ, aut turpes. Respondeo negando sequelam; quia de peccatis ab ijs committi solitis facile illis incidit cogitatio dubia aut suspiciosa de malitia.

Ita actualis cognitio debet esse iudicativa per *num.* 529. eaque practica per *num.* 531. ad mortale non sufficit præcindens à gravitate, & levitate juxta probata à *num.* 535. nec satis est cognoscere, quod sit operatio prohibita, sed necesse est cognosci formaliter, aut æquivalenter, quod sit graviter vetita per *num.* 265. & 536.

700. An possit voluntas operari, & peccare dependenter à sola apprehensione seu cognitione sensitiva. Respondeo non posse peccare est recepta sententia apud, & cum Amico 1. 2. D. 5. *num.* 38. quia non potest voluntas peccare, nisi proponatur illi actus malitia, hæc proponi non potest per cognitionem sensitivam, siquidem hujus objectum est Solum bonum delectabile, aut malum sensibile indifferens ad bonum, honestum, & turpe.

An autem simpliciter possit operari cum sola ejusmodi cognitione est ambiguum. Negat apud eundem *num.* 22. communior cum Soarez, Vsq. ipse affirmat non quidem de sensitiva sensuum externorum, nec de sensitiva sensus communis, sed de sensitiva phantasiæ, seu æstimativæ, nam hæc tantum propter

immediatum nexum cum appetitu sensitivo habet vim representandi objectum sensibile sub ratione boni convenientis appetitui: igitur cum voluntatis objectum sit omne bonum etiam delectabile &c. istud intra spheram voluntatis constitutum potest allicere voluntatem ad sui amplexum, aut si sit molestum ad sui fugam, sic enim melius salvatur pugna continua inter partem inferiorem, & superiorem descripta ad *Rom.* 7. *Non enim quod volo, id est, quod judico bonum hæc facio, sed quod nolo malum hoc ago: nam objectum delectans sensu æstimativo propositum allicit ex una parte, ex parte altera dissuadet idem objectum ratio, ex hac utrinque facta propositione acris fit pugna inter corpus, & animam. Obiter hoc indicasse sufficit, longior desuper controversia legi potest apud cit. Amic.*

701. Alterum requisitum ad peccatum mortale est consensus plenus, de quo plena notia est data *num.* 538. & *seq.* nempe sufficere formalem tam absolutum, quam conditionatum, etiam negativum in assuetis peccare: item virtutem, sive in causa, dum est obligatio hanc vitandi; imò etiam inefficacem de objecto cogitato mortali.

Quibus autem indicijis valeamus discernere, utrum actus malus à nobis commissus processerit ex plena cognitione, ac consensu, ea attuli *num.* 540.

Supereft de tertio, requisito nempe de gravitate materiæ, unde ea desumerda. Respondeo primo, regulam universalem certiore non esse, quam prudens judicium virorum in quovis peccati genere formandum de materijs sumptis cum omnibus suis circumstantijs, sapienter
sunt

finè enim objectum de se leve ex circumstantiis sit grave præsertim ex fine à legislatore intento, ac ex proportione, & necessitate rei præceptæ, aut prohibitæ ad illum consequendum, dum hic est gravis, sic multiloquium de se est materia levis, at si minuat disciplinam Religiosam, & ideo vetetur, ejus violatio est mortalis: è contra auditio missæ in se est materia gravis, multumque conducens ad cultum DEI, & profectum spiritualement intentum à præcepto, idcirco die Festo omissio illius est mortalis, qualis non erit, si Respublica civibus aut universitas Scholasticis quotidie præcipiat sacro interesse, quia hujus auditio non videtur multum conferre ad bonam gubernationem intentam ut finem si semel, aut iterum omittatur, secus frequenter, Vasq. 1. 2. D. 158. n. 60.

Item est advertendum an plures partæ materiæ inter se moraliter continuentur, sic enim moraliter coalescunt in unam gravem sufficientem pro mortali, secus in morali æstimatione non sit continuatio, ut insinuavi *num. 645*. Herinx D. 7. à n. 50.

Addo ad mortale non sufficit violari præceptum grave, sed debet esse violatio in notabili quantitate secundum omnes, leviter enim violari præceptum grave perinde est, ac transgredi leve, ut patet in furto, quod non est mortale, nisi sit quantitas notabilis ex se, aut ex circumstantiis, quænam autem sit quantitas notabilis in peccatis capacibus levitatis definiri debet in materiis singularum virtutum e. g. *in tr. de just.* quænam summa pro furto mortali, in cibo, &

potu quantus excessus sit necessarius, ut gula sit gravis contra temperantiam.

702. Respondeo secundo ex proxime dictis videtur esse Regula bona universalis sequens assignata à Rhodes hic D. 1. q. 3. S. 2. §. 2. Pal. p. 7. num. 4. Vasq. 1. 2. D. 158. c. 6. num. 59. & 60. Sanch. lib. 1. Moral. c. 4. num. 2. 3. & 6. quod gravitas, ac levitas materiæ sit desumenda secundum quod conducit ad finem per legem intentum, ac ex alijs pensatis circumstantiis: quod enim respectu unius est leve, potest respectu alterius esse grave; sic plebajum vocare mendacem est quid leve, mortale vero Religiosum, vel Prælatum: minima cibi, & potûs sumptio est gravis respectu præcepti servandi naturale jejunium ante Evcharistia sumptionem, levis vero respectu jejuniij Ecclesiastici: abstinentia à servilibus longo tempore e. g. ultra duas horas est gravis respectu cultûs divini intenti ut finis à Festorum institutione, levis si sit brevior; unde laborare infra duas horas, non videtur mortale, cum enim homo nequeat esse intentus divinis totâ die, labor tantillus non apparet graviter obesse cultui DEI, Herinx *num. 49*.

703. Regulam hanc aliqui apud Sanch. *num. 7*. restringunt volentes, si leges aliquid prohibent ex fine vitandi damnum, tunc ajunt gravitas materiæ pro mortali non est pensanda ex quantitate materiæ prohibita, sed ex magnitudine damni præcise, hinc eum, qui contra prohibitionem extra Provinciam extrahit e. g. triticum, etsi hujus quantitas sit secundum se magna, nisi tamen inde

Uuu 2

grave

grave damnum sequatur, negant peccare mortaliter. Eiusdem opinionis sunt apud Petrum Navarra *Lib. 3. de Rest. c. 1. p. 1. dub. 1. in nova Edit. nu. 33.* non agnoscentes fore mortalem acceptiorem centum argenteorum, aut eorum respectu ditissimi modicum damnum inde sentienti.

Econtra Sanch. *num. 8.* contendit sufficere quantitatem in se magnam, etsi ex una, alterave facta ab uno extractione Republica, aut civitas damnum magnum non patiat, probat primo quia non debet spectari qualitas damni secuturi ex unius contraventione, sed quale sequitur si à multis, & communiter fiat, & ideo ne passim fiat, id graviter punire multum interest.

704. Respondet ad hoc Pal. *n. 6.* licet finis prohibitionis sit vitatio damni, attamen Legis-Lator non intendit sub mortali vetare extractionem mercium factam ab uno Republica graviter non noxiam, etsi graviter noceret si à multis fieret, quia aliàs asportatio unius aurei, imò Drachmæ esset mortalis, si enim passim, sive à multis fieret, pateretur magnum damnum.

Probat Sanch. secundo in furto, in quo datur quantitas notabilis, quæ pro mortali, etsi accipiat illi, cui parum nocet, ut furari aureos centum à Rege, aut à diversis modicum à singulis; ergo non est attendendum damnum, sed ad quantitatem.

In hoc argumento negat Pal. non inferri grave damnum ditissimo per furtum grave: si fit diversis, tunc singulis non nocet graviter, ex jis tamen conflatur communitas, quæ per modum unius

damnificatur. Deinde etsi transmittetur non damnificari graviter dominium ex quantitate gravi de se e. g. decem aureorum, adhuc tamen furtum est mortale, quia reinetur alienum invito domino in gravi materia, quæ finis est immediatus hujus prohibitionis, secus damnum domini.

Probat Sanch. tertio, quia aliàs finis à Legis-Latore intentus fore: frustraneus, eò quod à nullo extrahatur copia tanta, quanta graviter oblit communitati.

Respondet Pal. culpâ extrahentis non frustrari finem legis, quia ex culpa ejus non nocet graviter communitati.

Propterea sustinenda est Regula alata, ac rejicienda limitati. Ratio est, quia finis intrinsecus prohibitionis adequatus, ne extrahantur e. g. merces, pecunia, &c. est evitatio gravis damni, ergo quamdiu non infertur grave damnum communitati, tamdiu non est peccatum mortale, aliàs asportatio quantitatis sufficientis ad mortale furtum foret mortalis ex principio Sancheziano quia si passim, & à multis asportaretur, damnum grave pateretur communitas.

In dubio, an finis præcepti sit gravis, resque præcepta gravi er ad illum conducatur, præsumenda est utriusque gravitas, quia nunquam, aut raro fertur præceptum sine gravi fine, nec de materia, nisi valde ad eum necessaria, Soarez *to. 5. in 3. p. D. 4. S. 6. num. 11. & Lib. 3. de Legib. c. 25. num. 4.* Sanch. *num. 3.* præsumptio autem stat pro communiter contingentibus.

705. Quæres secundo ex quibus capitibus possit cognosci materia, seu objecti

objecti gravitas, proinde mortalia ex genere suo à venialibus discerni Respondeo ex sequentibus primò ex scriptura, dum hæc appellat aliquod peccatum abominabile, vel morte dignum, vel quod excludat à Regno DEI: Vide 1. ad Cor. 6. ad Ephes. 5. ad Rom. 1. vers. 24. ad Galat. 5. vers. 19.

Secundo ex autoritate Ecclesiæ SS. PP. & communi consensu sapientum.

Tertiò si peccata repugnant virtutibus Theologicis, aut præceptis Decalogi, aut quinque præceptis Ecclesiæ.

Circa alias Sanctiones tam Canonicas, quam civiles difficilius est determinare, an eorum violatio sit mortalis.

Hac in re Soarez & Vasq. statuunt hanc Regulam, quod sit mortalis, quoties lex utitur verbis formaliter, vel æquivalenter præceptivis in materia gravi, quæ autem voces seu verba sint præceptiva, decidetur in Dissert. de Legib. Hanc Regulam in civilibus legibus reprobat Arriag. de Legib. D. 16. num. 64. nisi materia gravis sit maximi momenti.

Bona etiam videtur Regula Haunoldi de jure tr. 1. c. 1. controu. 5. nu. 41. quod tunc lex quæcunque obliget sub peccato mortali, quando est in materia gravi multum conducente ad finem intentum à lege, ac Reipublicæ Felicitatem, Pacem, Justitiam, & Religionem, ita ut nisi graviter obliget, non sit Spes magna finem illum consequendi.

Ad hanc autem obligationem dividendam in Canonibus pœnarum com-

minatorijs debet attendi ad pœnas, si enim gravis pœna spiritualis ipso facto imponitur, aut incurrenda intentatur ut excommunicatio major, suspensio, interdictum, irregularitas ex delicto obliget sub mortali, ita communis contra paucos limitantes in aliquibus.

Probabilius est, & communius traditur cum Vasq. Soarez contra cit. Arriag. & alios Regulam datam procedere etiam in civilibus legibus aliquid sub verbis præceptivis, aut inhibitivis statuendis sub gravi pœna temporali e.g. capitis, mutilationis, confiscationis bonorum, amissionis notabilis summæ e.g. centum aut quinquaginta aureorum, privationis officij publici, &c.

Ad extremum priusquam Theologus pronuntiet hanc, aut illam actionem esse mortalem, meminerint aureæ propositionis D. Th. quodlib. 9. q. 7. Art. 15. Apud Gobat Theolog. Experim. Edit. ultim. tr. 3. num. 325. periculose, inquit, aliquid determinatur esse peccatum mortale, nisi expressa veritas habeatur: Et Gabriel in 4. dist. 15. Art. 2. in fin. Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia. Vir doctissimus aq̄e ac Religiosissimus Th. Sanch. Lib. 6. Mor. c. 5. num. 5. ait: præcepta & culpas non oportet multiplicare absque rationibus urgentibus, & valde necessarijs utpote, quod res valde odiosa est.

